

STICHTING Het Nationale park
De Hoge Veluwe

Aan de informateur
Mevrouw drs. E.I. Schippers
p/a Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

datum:

ONS kenmerk:

ONDERWERP:

25 april 2017

A-170425-003

Natuurbeheer in het regeerakkoord

Geachte mevrouw,

Allereerst wil ik mijn waardering uitspreken voor uw inspanningen tot zover in de formatiegesprekken voor een nieuw kabinet. Het welverdiende reces biedt op dit moment hopelijk enige ruimte voor rust en bespiegeling.

Namens Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe (NPDHV) bied ik hierbij aan onze visie op natuurbeheer en de rol daarin van nationale parken. NPDHV verzoekt u deze visie te betrekken bij de (in)formatiegesprekken en in de natuurparagraaf van het regeerakkoord.

In deze visie worden de volgende drie thema's aangestipt:

1. De implementatie van de Europese richtlijnen natuur in Nederland
2. Het initiatief voor vele Nederlandse Nationale Parken
3. De Wet natuurbescherming en de Omgevingswet

1. Ter introductie

Het Nationale Park De Hoge Veluwe is het grootste aaneengesloten actief beheerde natuurgebied in particulier bezit in Nederland. Het is ca. 5.400 ha groot en ontsluit een unieke combinatie van natuur, architectuur en kunst. Natuur, aangezien het uitgestrekte natuurgebied, afgewisseld door bos, heide en stuifzand, een groot aantal bijzondere biotopen en zeldzame plant- en diersoorten bevat dat wordt beschermd door Europese regelgeving. Een goed voorbeeld van de bijzondere architectuur is te vinden in Rijksmonument Jachthuis Sint Hubertus, een zogenaamd 'Gesamtkunstwerk' (synthese van de kunst), dat aan de rand van het Park is gelegen. Kunstliefhebbers kunnen volop genieten van de Rijkscollectie in het Kröller-Müller Museum, dat naar de oprichters van Het Nationale Park De Hoge Veluwe is vernoemd, de tweede Van Gogh-collectie ter wereld.

Het Park is geheel in particulier bezit. De eigenaar en beheerder is Stichting Het Nationale Park De Hoge Veluwe dat in 1935 is opgericht om het gedachtegoed en de nalatenschap van haar 'founding fathers' te behouden. Dat doet zij nu al 80 jaar, en met succes! In 2016 is De Veluwe (niet De Hoge Veluwe) uitgeroepen tot één van de mooiste natuurgebieden van Nederland.¹ Daartoe had de provincie Gelderland een bidbook ingediend. Het NPDHV is het enige succesvolle Nationale Park in Nederland dat zich vrijwel zelfstandig financieel kan bedruipen (vrijwel subsidieeloos), door ontvangst van gemiddeld 550.000 betalende bezoekers per jaar.

Het NPDHV wil op vele gebieden een (internationale) voortrekkersrol vervullen. Daarbij richt zij zich - naast haar voorbeeldfunctie in de uitoefening van actief natuurbeheer - ook op vraagstukken over duurzaamheid, veiligheid en de balans tussen ecologie en economie.

2. Implementatie Europese richtlijnen natuur in Nederland

In december 2016 heeft de Europese Commissie de Fitness Check van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR) afgerond.² De EC concludeert dat de implementatie van de VHR door lidstaten beter kan. Het is aan het volgende kabinet om inhoudelijk invulling te geven aan de vervolgstappen die de EC wil zetten op het terrein van de implementatie.³

i. Grondeigenaren als belangrijke stakeholders

De particuliere grondbezitter is de dragende kracht in de natuur. Hij onderhoudt en beheert de natuur, zodanig dat de instandhouding daarvan gewaarborgd is. Een succesvol natuurbeleid valt en staat bij het serieus nemen van particuliere grondeigenaren; het moet immers uiteindelijk allemaal op hun grondgebied plaatsvinden.

De Commissie merkt op dat samenwerking en betrokkenheid van stakeholders een belangrijke factor is voor het succes van de Richtlijnen en om praktische resultaten in het veld te bereiken. Bij diverse gelegenheden wordt in het werkdocument de speciale positie van particuliere grondeigenaren genoemd.

Volgens het werkdocument is nu sprake van een *mismatch* tussen degenen die de kosten dragen voor de instandhouding van natuur - waaronder de grondeigenaren - en diegenen die daarvan profiteren, zoals het toerisme, recreatie-organisaties en de samenleving in het algemeen. Er wordt soms vergeten dat natuurbeheer geld kost en dat de grondeigenaren die kosten grotendeels dragen. Het is daarom zaak grondeigenaren intensief en vroegtijdig te betrekken bij initiatieven die hun grondgebied direct of indirect aangaan.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2016/10/31/gekozen-tot-mooiste-natuurgebieden-van-nederland>

² http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/nature_fitness_check.pdf

³ Zie ook de brief van Staatssecretaris Van Dam aan de Tweede Kamer, 'Rapport bevindingen verbeteren implementatie VHR in Nederland', 13 april 2017; <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/04/14/kamerbrief-over-verbeteren-implementatie-vogel-en-habitatrichtlijn-in-nederland>

ii. Effectieve en tijdige dialoog

De Commissie noemt bij herhaling dat een tijdige dialoog vooraf met belanghebbenden van cruciaal belang is voor het behoud van Natura 2000-gebieden. Het NHVNP voegt daaraan toe, dat een tijdige dialoog vooraf alleen effectief kan zijn als dit leidt tot praktische oplossingen op maat op basis van de beschikbare kennis, ervaring en vaardigheden van grondeigenaren. Hiervoor zou de huidige wetgeving meer ruimte moeten bieden voor flexibiliteit.

iii. Ruimte voor socio-economische belangen

Er is behoefte aan oplossingen die de verwezenlijking van de instandhoudingsdoelstellingen optimaliseren, waarbij volledig rekening wordt gehouden met de sociaaleconomische context, aldus de Commissie.

Gebrek aan financiering heeft de meeste invloed op de uitvoering van de VHR. Volgens de Commissie kan dit probleem gedeeltelijk worden aangepakt door een bredere financiële basis te vinden door ruimte te bieden voor sociaaleconomische factoren. Grondeigenaren hebben behoefte aan voldoende ruimte om het natuurbeheer te kunnen (blijven) uitvoeren. Volgens de Commissie heeft de ontwikkeling van wetenschappelijk denken in relatie tot de waarde van ecosystemen tot gevolg gehad dat de sociale en economische waarde van biodiversiteit en gezonde natuurgebieden aanzienlijk ondergewaardeerd blijven. Het verschaffen van ruimte voor sociale en economische factoren moet daarom worden gezien als een belangrijk actiepunt voor het nieuwe kabinet.

iv. Regeldruk

De Commissie identificeert mogelijkheden om de efficiëntie van de implementatie te verbeteren en de administratieve lasten te verminderen, door slimmer gebruik van vergunningprocedures. Als voorbeeld wordt ook een vroege screening van plannen en projecten genoemd.

Het NPDHV zet zich al jaren in voor de invoering van een 'gekwalificeerd regime' in Nederland. In een dergelijk regime hebben vooraf gekwalificeerde grondeigenaren de ruimte op hun eigen grondgebied het natuurbeheer te voeren. In een dergelijk regime kunnen ook kwaliteitsmanagementplannen worden gecertificeerd, wat tegemoetkomt aan de wens van de Commissie vroegtijdig te screenen op plannen om regelgevende lasten te verminderen. Certificering en een rapportageverplichting stellen het bevoegd gezag in staat de kwaliteit te monitoren zonder de noodzaak voor intensief toezicht. Op dit moment worden optimale oplossingen vaak geblokkeerd door historisch gegroeide regels, op grond waarvan "*alle redelijke wetenschappelijke twijfel*" dat inbreuk wordt gemaakt op natuurwaarden moet worden weggenomen.⁴ Daardoor is een praktijk ontstaan waarin wordt volstaan met wetenschappelijk

⁴ HvJ EU 21 juli 2016, C-387/15 (*Orléans*).

onderzoek op grond van bureaustudies die geen enkel verband houden met de praktijk. Let wel: het NPDHV heeft meer dan 80 jaar ervaring met natuurbeheer en behaalt aantoonbare resultaten in het veld (zonder bureaustudies).

De Commissie zegt het misschien wel het beste als hij overweegt: "*EU regulation needs to be proportionate to its objectives and respect the principle that action should be taken as close to the citizen as possible – 'subsidiarity'*".⁵

3. Vele Nederlandse Nationale parken

Het NPDHV hecht eraan kanttekeningen te plaatsen bij de recente oproep aan de informateur van de stakeholders van de Nationale Parken Deal voor het programma 'Nationale Parken van Wereldklasse'.

Te veel nadruk op recreatie

Het voorgestelde programma legt te veel nadruk op recreatie. Uiteraard is een combinatie van natuur en recreatie mogelijk. Het NPDHV is daarvan een uitstekend voorbeeld. Soms moeten wandelpaden voor het publiek worden afgesloten of omgelegd. En binnen het NPDHV zijn de bezoekersstromen gezoned. Dit betekent dat bezoekers binnen bepaalde gebieden moeten blijven. Ook kan noodzakelijk zijn dat rustgebieden worden ingesteld om de natuur te laten herstellen. Een ongelimiteerde toestroom van bezoekers kan in conflict komen met de bescherming van de natuur. Dit geldt zeker bij Natura 2000-gebieden. Recreatie wordt in het NPDHV zoveel als mogelijk (niet zoveel mogelijk) toegestaan; de corebusiness van het NPDHV blijft de natuur.

Het NPDHV is er daarom voorstander van in de Nationale Parken Deal expliciet op te nemen dat recreatie en natuur zo goed als mogelijk worden gecombineerd en dat recreatie niet ten koste mag gaan van natuur. Dit is in lijn met de Rijksnatuurvisie 2014 'Natuurlijk verder'.

Devaluatie van Nationale Parken

Het NPDHV ziet het als een groot afbreukrisico voor de 'merknaam' Nationaal Park als Nederland vele Nationale Parken krijgt c.q. het huidige hoge aantal van 20 behoudt.

Het NPDHV is het enige succesvolle Nationale Park in Nederland dat zich vrijwel zelfstandig financieel kan bedruipen, vanwege vernieuwende ideeën op het gebied van de combinatie tussen beleving, natuur, recreatie en ondernemerschap. Het NPDHV denkt dat dit het stramien voor Nationale Parken zou moeten zijn. In Nederland is ons inziens hooguit plaats voor 3 tot 5

⁵ "Fitness Check Mandate for Nature Legislation", p. 1.
http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/docs/Mandate%20for%20Nature%20Legislation.pdf

Nationale Parken. De gedachte in het project Nationale Parken nieuwe stijl, waarin 24 zoekgebieden voor Nationale Parken in Nederland worden geselecteerd, leidt onmiskenbaar tot een verdere devaluatie van het begrip Nationaal Park. Ter vergelijking: een groot land als Duitsland, en ook het Verenigd Koninkrijk, telt 15 Nationale Parken, Frankrijk kent er 10 en België heeft 1 Nationaal Park.

Het project Nationale Parken nieuwe stijl is een slecht idee en dient te worden losgelaten. Het NPDHV stelt voor een strenge norm te hanteren voor gebieden die als Nationaal Park kunnen worden aangemerkt. Eén van de vereisten zou moeten zijn dat een Nationaal Park vrijwel geheel op eigen kracht financieel rondkomt. Een Nationaal Park dient daarnaast zelfstandig te zijn, dus niet bestuurd door overlegstructuren van verschillende stakeholders, waarin allerlei sectorale belangen worden gediend. Een Nationaal Park kan alleen overleven als het als één entiteit wordt bestuurd vanuit een gebiedsgerichte benadering door middel van actief beheer. De Nationale Parken die hier niet aan kunnen voldoen zouden moeten worden omgedoopt tot "National Reserve". Ook een merknaam in Europa, maar net geen "National Park".

3. Incorporatie Wet natuurbescherming in Omgevingswet

Begin dit jaar is het aanvullingswetsvoorstel natuur Omgevingswet ter consultatie gepubliceerd. De zienswijze van het NPDHV doe ik u ter informatie toekomen bij deze brief.

In de Wet natuurbescherming is op verschillende plaatsen aandacht besteed aan de verhouding tussen ecologie en economie. De wetgever heeft immers expliciet bij de totstandkoming van de Wet natuurbescherming te kennen gegeven dat het natuurbeschermingsrecht enerzijds effectief moet zijn, maar anderzijds dat daarbij voldoende ruimte blijft bestaan voor (economische) initiatieven van belanghebbende burgers en bedrijven. Deze balans ontbreekt in de aanvullingswet en maakt de omzetting op dit punt niet beleidsneutraal.

Volgens de aanvullingswet kunnen Gedeputeerde Staten de toegang tot een Natura 2000-gebied beperken of verbieden. In de Wet natuurbescherming is echter bepaald dat de toegangsbeperking of het toegangsverbod alleen mogelijk is: "*indien dat nodig is gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied*". Deze lacune leidt tot een onacceptabele inbreuk op de eigendomsrechten van een grondeigenaar van het Natura 2000-gebied.

Voorts vraagt het NPDHV aandacht voor de bevoegdheden met betrekking tot de faunabeheereenheden, faunabeheerplannen en wildbeheereenheden. In het bijzonder maakt het NPDHV zich er sterk voor de betrokkenheid van belanghebbenden te laten uitkomen in de bestuurssamenstelling van de FBE's

en WBE's, zodat beleid (faunabeheereenheid) en uitvoering (wildbeheereenheid) van faunabeheer op maatschappelijk draagvlak kunnen rekenen. Met name de WBE's worden thans gedomineerd door jagersbelangen, waardoor het risico bestaat dat FBE's eenzijdig worden geadviseerd en jachtbelangen bij de uitvoering van het faunabeheer de overhand krijgen. Zo is de natuurwetgeving niet bedoeld. Daadwerkelijk gewaarborgd dient te zijn dat WBE's zelfstandige rechtspersonen zijn, die in samenspraak met grondeigenaren en terreinbeheerders uitvoering geven aan het faunabeheerplan. Onvoldoende is dat *bij provinciale omgevingsverordening* nadere regels worden gesteld over de wijze waarop dit dient te geschieden. Dit dient op nationaal niveau te worden geregeld. De ervaring is namelijk dat Gedeputeerde Staten *geen* nadere regels zullen stellen over bijvoorbeeld de samenstelling van het bestuur van de WBE's. De recente Provinciale Omgevingsverordening van de provincie Gelderland, waarbij de Provincie ervoor kiest geen regels te stellen aan de bestuursamenstelling, is daarvan een sprekend voorbeeld.

Indien u behoefte hebt aan een nadere toelichting of gewoon eens van gedachten wilt wisselen, ben ik daartoe graag bereid. Ik wens u veel wijsheid en kracht toe gedurende het lopende (in)formatieproces.

Met vriendelijke groet,

S.E. van Voorst tot Voorst
directeur